

“Marjinal Yalnızlık”tan “Orijinal Kütüphaneci”ye

From “Marginal Loneliness” to the “Original Librarian”

Cem Özel*

Öz

Türkiye’de kütüphaneci olmak zordur. Pekçok kütüphanecinin ömrü, mesleğini başkalarına anlatmakla geçer. İşte bu yazıda Türkiye’de kütüphaneci olmanın zorluklarına ve kütüphanecilerin yaşadığı ve tanık olduğu trajikomik konulara yer verilmiştir. Uzun yıllardır bu mesleğin içinde çalışmış bir kütüphaneci olarak gerek kendi gözlemlerim gerek usta meslektaşlardan duyduklarım kaleme alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kütüphanecilik; kütüphane; kütüphaneci.

Abstract

It is a challenge to be a librarian in Turkey. The librarians spend their life to be able to explain what their profession is about to other people. In this paper, the challenges and the tragicomic issues faced and witnessed by librarians in Turkey were addressed. In addition, my own observations as a librarian having worked for many years in the field, and the experiences heard from veteran colleagues were shared.

Keywords: Librarianship; library, librarian.

Belki bu mesleği bilmeden ya da bilinçsiz tercih edenler kervanında olabilirim; ama zaman içinde bu işe ısınmam, bu işin gerekliliği ve medeni olmayan toplumlar için bir “araç”, medeni toplumlar için ise olmazsa olmaz bir “amaç”a dönüşmesi, bu mesleği sevmemde en büyük etmen.

Kitap okumayan; ama kitap okuyormuş gibi yapan çoğunluğun yanında, gerçek okurlar sadece azınlık olarak yaşıyorlar. Bu noktada dileğimiz “çoğunluk” ile “azınlık”ın yer değiştirmesi. Çok okumayan bir toplumun, okuyan insanı “marjinal yalnızlık”a itmesinin yanı sıra söz konusu toplum, kütüphanecilik mesleğini yapmayı da ayrı bir kefeye koyduruyor.

Yıllar evvel Şırnak’ta vatani hizmetimi yaparken “torpil” kullanarak, en çok fayda sunacağım yer olan kütüphanede görev almak istemiştim. Sonrasında Tugay komutanımız, yöre halkından bir kişiyi tugayın kütüphanesine gönderirken, benim için, “Git, orada orijinal bir kütüphaneci var, sana yardımcı olur” dediğini işitmiştim.

Daha askerlikteyken “marjinal yalnızlık” tan “orijinal kütüphaneci” ye terfi etmiştim.

Yılların içimizdeki yarasıdır, “kitap alıp vermek”, “rafların tozunu almak” yakıştırması ya da daha da beteri olan “kütüphanecilik mi, öyle bir bölüm mü var?” tuhaf sorulara. Yıllardır gülüp geçiyoruz bu tür (...)

Bu mesleğin de kendi içinde bölümleri var. Kütüphaneciler, kitap ödünç verebilmesinin yanında, bir referans sorusuna yanıt bulabilmeyi, bir kitabı nasıl sipariş etmeyi, bir e-kaynağa nasıl abone olabilmeyi, içerik analizi yapmayı, veri madenciliği ile oyun oynamayı, yaşayan bir

* Kullanıcı Hizmetleri Yöneticisi. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi. e-posta: cozel@sabanciuniv.edu
User Services Manager. Sabanci University Information Center.

organizma olan kütüphanelerin yıldan yıla artan ve değişen bina ihtiyaçları ile uğraşmayı, bütçe yapmayı, telif hakkı kanununu bilmeyi, sunum yapmayı, makale yazmayı, kullanıcının dilinden anlamayı, çalışanlarıyla adaletli ve güven dolu iletişim kurmayı, en keyifli yanı olan sürekli okumalar yapmayı da gerçekleştiren, bir yanıyla uzman, bir yanıyla disiplinler arası özelliğinden dolayı her şeyden az da olsa bilgi sahibi olan kişilerdir. Bunun için öncelikle kendini tanımalı, işini sevmeli, yaptığı işin önemini kavramalı ve çok çalışması gerektiğinin farkında olmalı. Özellikle üniversite kütüphanelerinde konumları gereği idari çalışan statüsünde olan kütüphaneciler, vermiş olduğu kullanıcı eğitimleri, sunduğu bildirimler, yazmış olduğu makaleler, kitap bölümleri ve kitaplar sayesinde akademik şapkalarını da, gerektiğinde takmak için, sürekli yanında gezdirirler.

Bu mesleğe özellikle konu uzmanı statüsünde, diğer mesleklerden giren örneğin mühendislerin, *açıkçası dışarıdan hiç bu kadar kompleks görünmüyor*, dediği meslektir bizim mesleğimiz.

Nice yüksek lisans ve doktora öğrencisinin kütüphanelere uğramadan mezun olduklarına tanık olan meslek grubudur.

Ödünç aldığı kitabı, ölesiye benimseyen, onları iade etmeyi aklının ucundan bile geçirmeyen akademisyenlerin varlığından da haberdar olmuşuzdur mesleğimiz sayesinde.

Eskinin solcuları diye bilinen ünlü akademisyenlerin, solculuktan liberalizme kaydığının da bir fiil canlı tanığıdır, Marx’ın, Engels’in kitaplarını bağış olarak işleme koyan kütüphaneciler.

Dünyanın en eski mesleklerinden olan sevgili uğraşımızın ünlü simaları da var tabii: Borges, Kazanova, Mao ve hatta eski “Başkan”ımızın sevgili eşi Laura Bush!!!... Listeyi uzatmak mümkün. Bu listede biri var ki, o da çapkınlığıyla bilinen Kazanova. Kendine düstur olarak seçtiği şu cümle enteresan: *Ben sahip olmam, teslim olurum*. Bizim meslekteki *sahip olma yerine erişim* hakkı ifadesini andırır cinsten. Gerçi Kazanova, mottosunu kendine ün katan çıkarları için kullanmış, o da ayrı bir mesele.

Tüm bunların yanında, tarihe tanıklık eder, büyük acılar karşısında metin olmayı da bilir kütüphaneciler. Atatürk öldüğünde, Dolmabahçe’de Türk Bayrağı’nı yarıya indiren de bir kütüphanecidir.

Acısıyla tatlısıyla toplumun görünmeyen “gizli özne” kahramanlarıdır kütüphaneciler. Yardımlaşma ve paylaşma bu mesleğin özü olduğu için, hoş, kahramana da ihtiyaç duymaz bu mesleğin bireyleri. Bu nedenle adı sanı bilinmeyen kahramanların ordusu olan mesleğimize hitafen son sözü Galileo’ye bırakalım: *Ne yazık, kahramana ihtiyacı olan memlekete*.